

האל שניצר את נעמי שמר לא רצה ביהודים * המשורר הרביץ מכות למנחה * המבקר נקם בעורך שהדיח אותו מהעיתון

בנימין חמוז

דויד אבידן

בונה תירוש

נעמי שמר

בחברה טובה

מי מריבה

תוכנית-חטלונייה עלייכותרת הביאה, בניסיונה לשמור על האיזון-הקדוש של רשות-השדור, את נעמי שמר, כדי שתשמש מישקל-נגד לשיר "ערבי נשאר ערבי", סרייטו של יהונתן גפן.

נעמי שמר, שהמחשה בשיריה האחרונים — הכריש' ואיש מזור' — את דיעותיה הלאומניות-קיצוניות, חיברה שיר מיוחד לתוכנית עלייכותרת והשיר עוסק בגבו של קציצנצא, המשמש מישענת להשקפת-עולמה. נעמי שמר קראה לשיר אחר, אתה בחברה טובה, ובו היא מגייסת ציטוטים משל ברל כצנלסון ואחרים לטובת גושי-אמונים.

שיריה האחרונים, הלאומניים, של שמר, יכולים לכוא בחברה טובה עם שירים לאומניים אחרים, המחויקים בארכיוני יד ושם, שהביאו למרחץ-הדמים הגדול ב-היסטוריה.

שורות שכתבה נעמי שמר: "...וארץ-ישראל שייכת לעם ישראל / זכך בקול ענות, זכך בקול ילל, זכך יומם וליל / ארץ-ישראל שייכת לעם ישראל. / והיא שייכת לו / לא כדי להחזיק בה חיליכבוש או חילימצב / היא שייכת לו כדי לבנות בה את בית-חלומותיו (מתוך, איש מזור)...". מוזירות שירים כמו שירו הידוע של ארנסט מוריץ ארנדט, מהמאה שעברה, "האל שניצר את הברזל לא רצה בעבדים", בו נכתב: "...מהי מולדתך, הגרמני, סודך חשוף! / היכן שוכנת היא, אמור נא לי טוף-טוף! / בכל אשר צליל הלשון הגרמנית מגיע, ואלוהים בשיר נותן קולו במרום רקיע, / זו גרמני אמיץ, מולדתך היא, / שם ארצך אשר כולה שלך היא...". נראה שהאל שניצר את הברזל ולא רצה בעבדים הוא איש מזור, כמו ההיסטוריה.

החוט העלילתי המוביל לאורכו של הסיפור מתרכז בעולמו החווייתי של המספר, בגוף ראשון, החל בתקופת ייסורי ההתבגרות המינית שלו, דרך חוויית המיפגש שלו עם הסופר פינחס שדה, המשמשים את היסודות עליהם בונה תירוש את ביתו. פרק אחר פרק ניתן לעקוב אחר תהליך בנייתו של המספר, התבגרות מחד, והתנכרות מאידך לחברה הסובבת אותו. סיפורו של תירוש הוא דיוקן של דור צעיר בלא אידיאלים, החי בעולם של ניתוק-מגע מתבניות החברה הסובבת אותו. למשל, אחרי פגישתו התמימה עם הבהימה התל-אביבית, הוא מגיע למסקנות כמו: "אני חושב שאין בעולם אוסף כל-כך גדול של מיקרובים על שטח כה מצומצם, כמו בשטח שבין פרישמן לגורדון...". במקביל עוברת גם גישתו לנשים מטורפוזיה, עד שהוא מחבר שיר לאחת מידידותיו: "בת 29 וכבר / עם צלקות ועם עבר / עם מפלות, בשר כתוש / ועם מחר...". המספר מצוי בבריחה מתמדת מכל אשר מקיף אותו, כולל עצמו, ובאחת מברירותיו הוא נמלט למתולה, כאשר באמתחתו המיתוס של טיזיפוס לאלברט קאמי, ושיריו של יהודה עמיחי, במידה רבה מתרכזות בעיותיו, מועקותיו ותעיותיו בתנועה מעגלית ומפוסמת מסביב לעצמו, עד שלקראת הסיום פורצת לה מילחמת יום-הכיפורים, ואז התגובה היא "...הגרונן נחנק, המרכאות האירוניות היו בין חלליה הראשונים של המילחמה...".

המספר אינו גיבור של אגודת-שיריון כלשהי, אלא כתב-צבאי, הממלא עבודת עריכה בעורף, והמתוסכל כתוצאה מכך. אלא שיחד עם זאת מעורבותו בנעשה מסביבו הולכת וגוברת, הוא מגיע לדיוגוף בעיצומה של המילחמה ומתארך "...אנשים שקונים מדים בשוק, הולכים איתם ברחוב, כדי שלא יצטרכו להסביר מדוע לא קראו להם...". ולאחר שמתחילה להתבהר האמת על המילחמה, מבקר המספר את עצמו על עקרותו בתקופה שקדמה למילחמה, ומציין: "...אייאפשר לשבת ולחכות בשקט וכמישענת אורחית לבואה של המילחמה הבאה. אייאפשר לצלול כך אל מעמקי האבדון, בשקט של מתאבדים...".

במהלך הסיפור מתרכזות מסביב למספר גלריה של דמויות יוצאות-דופן, הבולטות בבעיותיהן שבה לכודה כל דמות, ובנסיוןן להשתלב בחברה המקיפה אותם. דמויות אלה מדלגות תוך השמעת קביעות ציניות, בין פרטי הסיפור, הן מלגלות על דן בן-אמוץ, שהוא "בן-אדם מבוגר שהולך יחף!" או בנות לשרי-המישפטים, המחזיק מירד עורכי-דין, הן מאוד לא מאמינות לכל אשר מתרחש מסביבן.

הריגים חברתיים אלה חיים במעין חסין מתמשך, כשהם חסרי זמן פנימי, מויעים ומתעייפים, ומעלים תוך כדי כך טופוגרפיה של תל-אביב שבין רחובותיה וסימטותיה עוברים יוצאי-הדופן הללו את האודיסיאה שלהם, כשהם מתגנדים בין שפיות להתמסטלות.

במקביל לדמות המספר בגוף ראשון, נרקמת לה דמותו של שמשון דומברובסקי, דמות טראגית, החיה בין יצרים טובים והרסניים, עם התפתחות דמותו של דומברובסקי היא מתבלטת יותר ויותר כאבטיסוס של קורבן-החברה. המספר, דומברובסקי ושאר הדמויות הנכנסות ויוצאות לאורכו של הסיפור, יוצרים גלריה של נישחקים, של אנשים צעירים, התועים בדרכי החיים, שעשה שהם מהווים מידגם כימטרו-סוציולוגי של

התועים בדרכי החיים

קשר של שתיקה

"הבית" מאת: בונה תירוש, הוצאת תמוז, 192 עמודים

בין הספרים שראו אור במהלך השנה האחרונה, ולא זכו אפילו להתייחסות מנומסת מצידם של מוספיה-הספרות, בולט סיפורו של בונה תירוש, אוטוביוגרפיה גלויה של עיתונאי צעיר, המנסה להיות שונה ולמרוד בכנות בחיים המיכאניים שהחברה המקיפה אותו מכתובה לו.

הבית הוא סיפור קטלוגי, הממייץ בני-אדם, אבירים וחוויות המאכלסים את חייהם ועולמם של כמה אנשים צעירים בשנות ה-70 לחייהם, בת"א של שנות ה-70. העלילה מתמקדת, בעיקרה, בבית-דירות משותף, המפורק לדירותיו ולדיריו, הגמישות-העליו-לתית של הסיפור עלולה להביא לתחושה שאותו בית של בונה תירוש הינו גם, הבית-הלאומי שבו אנחנו חיים.

אנתולוגיה מודרנית

אדריאן מיטשל: 15 מיליון שקי-פלאסטיק

1. נכנסתי לפניים מרתפי הממשלה ואל היכן שאור-השמש לא חדר מעודו, וראיתי 15 מיליון שקי-פלאסטיק תלויים באלף טורים.
2. חמישה מיליון שקים היו במידה גברית חמישה מיליון היו במידה נשית על חמישה מיליון היה טבוע מיקי-מאוס והם היו בנפח קטן.
3. האם הם חובאו עבור רובים או מדים או לשם מישחקי-חברה נסים? אז הבחנתי שעל כל שק מצויין מיספר ועל כל שק רשום שם.
4. וחמישה מיליון שקים היו במידה גברית חמישה מיליון היו במידה נשית על חמישה מיליון היה טבוע מיקי-מאוס והם היו בנפח קטן.
5. הורדתי את השק שלי מעל לקולב והלבשתי אותו מעל לראשי בעודי ממתין לכומר שיבוא לרכוס אותי כדי שהקרינה לא תתפשט לה.
6. עכשיו חמישה מיליון שקים הינם גבריים חמישה מיליון הנם נשיים וחמישה מיליון עם הטבעה של מיקי-מאוס הינם בנפח קטן.

אדריאן מיטשל נולד בלונדון ב-1932. חיבר שני רומנים ושלושה ספרי שירה. כמו כן כתב מחזות לבמה, רדיו וטלוויזיה, ומשמש כנשיא האגודה לשירה של אוסטרליה. ב-1972 ביקר מיטשל בארץ והשתתף בערבי קריאת-שירה.